

Učiteljski TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celipoli. Cena mu je za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise prejema vredništvo; naročnino in oznanila pa prejema in razpošiljanje oskerbuje založništvo.

List I.

V Ljubljani, 1. januarja 1875.

Tečaj XV.

Učitelj, samovladar ali kaj?

Brali smo večkrat: Šola je država v malem, tedaj je učitelj ali samovladar, ki sam iz svoje velemoči postave daje, ali pa je vstavni vladar, ki praša svoje stanove za svet, kake postave da naj jim daje, ali pa je morda le izvoljen predsednik kake ljudovlade. Niti eno, niti drugo ni tukaj pravo; šola ni država v malem, dasiravno pripravlja za državno življenje, ampak je velika družina, v kateri odgaja učitelj otroke sebi izročene z očetovsko ojstrostjo, združeno z ljubeznijo. Prava privaja, sklenjena s primernimi opravki, je tudi tukaj poglobitna reč, in je polovica odgoje. Izreki, „karkoli navadiš otroka, tega ne bo popustil, dokler se ne postara;“ ali pa „navada je železna srajca,“ so tudi koristni pri šolski odgoji. Privaja k pokorščini, rednosti, pazljivosti in omikano obnašanje veliko vpliva na mladino, in se zarad tega mora visoko ceniti. Že Plutarh, pisaje od izreje, opozoruje na znano pripoved od Likurgovih psov. Kar se zgodi iz začetka le iz unanjega nagiba, tako rekoč mehanično, se potem opravlja iz navade, postane pozneje samostalno delovanje iz lastnega prepričanja. Privadimo tedaj mladost v šoli vbogljivosti, rednosti, resnicoljubja in vljudnosti, iz tega bodo izrastle sčasoma kreposti: skromnost, pokorščina do starišev, do duhovnih in svetnih prednikov.

a) Privaja k pokorščini. Veljavnost se izpeljuje, ko se prenaša očetova oblast na učenika, in nikdar ne smemo zatajevati duha prave družinske odgoje, marveč mora ta v vzvišenem pomenu vladati v šoli. Ko bi domača hiša svoje storila, bi prinesli otroci s sabo spoštovanje in po-

korščino do učenika in šolski red bi bilo lahko vzdržati, ker bi bilo le nadaljevanje tega, kar se je doma pričelo. Večkrat je pa to tako zamujeno, da se mora učenik veliko truditi, preden si pridobi nepogojno pokorščino. Ker je pa taka pokorščina podlaga vsakemu redu in strahovanju, vpraša se, kako naj ravna učitelj, da otroke navadi take pokorščine. Pri domači odgoji smo že nekaj od tega govorili, opomnimo še to-le. Ko učenci v šolo pridejo, jim učenik ne bo mnogo zapovedoval in prepovedoval. Perve vaje, že perve ure šolskega obiskovanja, so telesne vaje, ki se speljujejo na dano znamenje. Ta splošna delavnost vleče za sabo tudi zanemarjene otroke in take, ki niso pokorščine vajeni, in tako učenik s pomočjo telesnih vaj po unanje vpliva na voljo učencev, in jih vadi pokorščine. Ker to ni važno samo za нравno hotenje, marveč tudi za poduk, naj ne bode žal učeniku za čas, ki ga porabi za to, ampak take vaje naj se ponavljajo dotlej, da se more učitelj pohvaliti, kakor stotnik v evangelju: Ako rečem temu: hodi! tako gre; drugemu: pridi! pa pride; in hlapcu: stori to! pa stori.

Ako učitelj sam ljubi svoj poklic in se zanj navdušuje, tudi tako podučuje, da si otroke pridobi in da jih privadi natanjčne pokorščine. Ako so tudi posamezni nepokorneži med njimi, bode ravnal ž njimi modro in previdno, in bode naj pred prevdarjal, ali nepokorščina izvira iz lahkomišelnosti, preširnosti ali iz hudobne volje in iz nevkretne svojeglavnosti. Iz pogleda in iz obnašanja se včasih spozna, kaj je temu vzrok, in tako bo tudi učenik ravnal, kedar bo hotel poboljšati neubogljivega.

b) Privaja k rednosti. V šoli naj pred vsem gospodari red: v šolski izbi, pri podučevanju, kedaj se namreč začne, kedaj konča; pri dohajanju in odhajanju. Ako je učitelj zmeraj prvi in zadnji v šoli, odvrača veliko razposajenosti in surovosti, in otroci se vadijo redovnosti. Za to privajo ni treba veliko postav, kajti to bi še včasi opoviralo; to malo kar se zapove, naj bo kratko, določno, in to naj se pri otrocih oživi. Šolski red, ki se primerno vzdržuje, navadi tudi otroka нравnosti, primernege vedenja, in veliko kreposti v domačem in deržavnem življenji.

c) Privaja k vlnudnemu obnašanju. Šola mora tudi skerbeti, da se otroci vadijo vlnudnega obnašanja, ker to človeku v življenji marsikako koristi. Sicer mora domača hiša podlago temu postaviti, a šola vendar ne sme zanemarjati, in da tudi v tej stvari svoje stori, naj svari, opominja, naj kaže na lepe zglede; berilne vaje imajo nekatera prav dobra vodila v to. Sicer ne gre unanjost na pervo mesto staviti, ker poglavitna stvar je vendar le, da se serca žlahni, um in pamet bistri, a na unanjost se mora vendar le gledati. Surovost nikomur ne pristuje; šolo pa slabo priporočuje, ako so otroci razposajeni in brez vsake unanje omike; svet le rad po unanjem sodi; dostikrat ima menda tudi prav; res je pa tudi, da učenci ne morejo odgovorni biti za nerodnosti otrok zunaj šole; za to

so postavljeni javni varuhi po mestih, in če se otroci teh ne boje, ki imajo vendar večjo kaznilno oblast, kakor učenci, koliko manj bodo te poslušali, naj jim že z lepo ali z gerdo priporočujejo lepo, spodobno obnašanje.

Razlagati tukaj ni treba, kako se lepo poda otrokom vljudno obnašanje do starišev, učnikov in prednikov, ker celo pokorščina in skromnost ima v tem svoje korenine; ni treba tukaj opomniti, kako vljudnost prijazno veže ljudi, ki so si med sabo bili tuji, in kako se iz tega snujejo prijazne zveze, katere vzajemno spoštovanje še ožje veže.

Tudi tukaj dolge pridige ne koristijo nič, ampak le privaja. Zgled učnikov, vse šolsko življenje mora tako biti, da otroci ne slišijo umazanib, surovih ali neotesanih besedi. Surovost pa dostikrat izvira iz spačenega hudobnega serca; tako serce se pa malo zmeni za lepo besedo; zgled takih surovih hudobnežev popači še druge, ker otroci slabo kaj radi posnemajo, in z začudenjem, pa tudi z britko žalostjo gleda učenik, kako njegovi učenci, poprej še preboječi, postanejo prederzni in nevretni, in ljubezen in skerbljivost povračujejo z merzkim obnašanjem. Da bi se pa to ne zgodilo, bi mogle kazni za suroveže večje biti kakor so sedaj; poštene in mirni državljani dostikrat od hudobnežev veliko prestanejo; surovi šterkovci so pa učeniku v jezo, součencem pa v spodtiko in pohujšanje. Učenik naj pa gleda, kako bo iz teh cepcev, ki so dostikrat zreli za kaznilnice, omikane in učene ljudi izredil! — Nekateri učenci razlagajo tudi otrokom prilično navadna pozdravila, in pripovedujejo kratke povesti na pr.: Vsi suroveži so potomci Kajna, ki svojega brata ubije, potem pa še Bogu zakliče: Mar sem jaz varuh svojega brata? Bil je starček, ki je večkrat godernjal, da je prišel na svet ob tako neugodnem času. Dokler je bil mlad, je mogel molčati, da so drugi govorili, sedaj mora pa zopet molčati, ker mladost preveč govori.

Veliko bi bilo tukaj govoriti od drugih privaj; pa bo menda kdo rekel: Otroci se tako izrejajo le v ljudi, ki delajo vse iz navade! Pa naj bode; vendar bi Bogu hvalo vedli, ako se mladi ljudje tako privadijo pravnosti, da jim v navado postane; ne zmenili bi se dosti za kritikarje, ko pravijo: Kreposti, ki se opravljajo iz navade, nimajo nikake posebne vrednosti. — Blagor mladenču, blagor deklici, katera so doma in v šoli tako izobraževali, da jima je pravno življenje prišlo v navado.

Nekaj iz naravoslovja.*)

(Dalje.)

II. Voda.

I. Obstojni deli. Čista voda je iz: kiselca in vodenca, in je brez barve in okusa. Prav čista voda je pa redko kje. Ako v zemlji teče čez

*) cf. l. l. 21 — 24 p. 1.

žveplene, solnate ali drugačne zemlje, privzame nekaj njihovih delov v se, potem je drugačna po okusu, barvi ali sicer. So tedaj žveplene, solnate in kisle vode i. dr., ki se imenujejo mineralne vode. Naj bolj čista je deževnica in snežnica, potem voda iz rek in jezerov. Ako se voda pretoči skozi pivni popir, dobimo očiščeno vodo, ki je popolnoma čista. Voda, ki nastane, ko se pare zgoste, kakor se to vidi na spodnji strani kuhalnih posod, je tudi čista in se imenuje izčistena voda.

2. Lastnosti. Voda je: a) prozorna, ker vidijo se reči, katere so v nji; b) tekoča, ker jemlje nase podobe vsaktere posode; c) težka, ker ima svojo težo.

Ker ima voda težo, pritiska zgornja voda na spodnjo, in od tega prihaja, da so spodnje vodene plasti v rekah, jezerih in morjih gostejše od zgornjih. V vodenih posodah voda tem bolj pritiska na tla in stene, čim višej so napoljene z vodo. Tedaj je tudi vodeni curek pri sodu, ki je z vodo napolnjen, od začetka, ko ga odmašimo močnejši, kakor pozneje. V posodah, ki so med saboj zvezane, ako so tudi daleč vsak sebe, tekočina enako visoko stoji. Od tega se prepričamo pri škropilnici. Na to se opira tudi naprava vodometov in arteških vodnjakov.

Ako je teža kakega telesa manjša od vode, v katero pade ali če je ravno tako velika, tako plava telo na vodi; ako je pa teža večja od vode, v katero pade, potopi se.

Ako voda pride do kakega telesa, tako se telo raztegne. Pri vlažnem vremenu se tedaj okna in duri napnejo, in se teže dajo odpirati, kakor pri suhem vremenu; vervi se zgoščujejo in postajajo debelejšje, strune se razglašajo.

Ako voda prihaja v nekatera telesa, na pr. v sladkor, sol, razkroji se. Mraz spreminja tekočo vodo v terdo grudo, v led, vročina jo pa razkroji v pare. V posodi, kjer se greje voda, se to more zgoditi le do vrelišča, ker sopare, ki se narejajo, zginjajo. Ako se pa voda v zaperti posodi, iz katere narejene pare ne zginjajo, razgreje, je pa voda čedalje bolj vroča in vodene pare zadobé močno razpenjavost ali širivost. Tedaj se rabi razgreta vodena par pri parnih vozeh na železnici, pri parnih ladjah, parnih mlinih i. dr. To se zgodi tako-le: V železnem zapertem kotlu, okoli katerega ogenj gori, spreminja se voda v paro. Cev vodi paro iz kotla k stroju in goni njegov valjar. Ako ima prenehati valjarjevo gibanje, zapre se cev, po kateri par goni valjar.

3. Kolobarenje. Voda neprestano kolobari na zemlji. Iz morja in iz zemlje se vzdigujejo vodene pare; te se zbirajo v zgornjem zraku, padajo kot sneg ali dež na tla, vzderžujejo vire, ki narejajo potoke, reke in velike reke, ki se zopet izlivajo v morje.

4. Korist vode. Voda je neogiblivo potrebna rastlinam, da se ohranijo, ter okrepuje ljudi in živali. Nosi ladije, goni mline in stroje, ter se rabi za kuho, peko i. dr. (Dalje prih.)

Pašnik.*)

Kako domača odgoja otrokom prirojeni čut in ljubezen do resničnosti ohranjuje in poživlja?

Naj več morejo stariši storiti, da se to čuvstvo pri njihovih otrocih okrepi, ako namreč sami ljubijo resnico, ako so do svojih otrok zmiraj resnični in odkritoserčni, da le-ti niti ne mislijo, da stariši drugače govorijo, drugače mislijo. Kar namreč reko, velja otrokom kot nedvomna resnica; kar obljubijo, kar žugajo, mora se zgoditi; kar odreko, ostane odrečeno; kar zapovedo, ostane zapovedano. Ako stariši tako v pravi ljubezni z otroci postopajo, ako jim dovolijo odkritoserčnost in prostodušnost, bodo otroci tudi zmeraj ljubili resnico, odkritoserčni bodo ostali, posebno ako zapazijo, da je pravica, resnica in poštenje nad vse, in da te čednosti, ako vselej kazni ne oprostite, vendar jo močno zlajšujejo. Stariši, odpirajte svojim otrokom vrata v resničnost tako, da tistemu, ki odkritoserčno spozna svoj prestop, zaupate in prizanesete, lažnjivca pa zaničujete in kaznujete.

Veliko bi bilo tukaj omeniti še od drugih hišnih čednostih, kakor na pr. od treznosti, štedljivosti, skromnosti, govorimo pa le od privaje k delavnosti. Privaja k delu, veselje nad delom, to je izmed poglavitnih smotrov eden, za kateri se moramo poganjati pri odgojevanji. Vsakdo mora kaj koristnega učiniti, ako noče zgrešiti namena svojega bivanja. Delavnost nam pridobiva ljubezen in spoštovanje pri drugih, delavnost nam pomore, da ne koristimo samo starišem, temuč vsemu človeštvu. Ne glede na to, nas delo še varuje hudih strasti, dolgega časa, tisočero drugih napeljevanj v hudo, v katero nas pripelje lenoba, in tako delavnost veliko pripomore v povzdigo npravnosti. Tedaj stariši skerbe, da otroci že v zgodnji mladosti kaj koristnega delajo, da male tudi delovanje zanimiva, ali s tem, da jih pohvalijo, ali kaj obdarujejo, na pr. z novo pisanko. Stariši pa tudi otrokom pokažejo, kako in v čem se pošteno razvedre in razvesele; sploh pri svojih otrocih ne terpe lenobe, košate matere vse hudobije. Previdni stariši pripravijo otrokom delo dokončavšim domače veselje, in če so dneve v tednu prav obračali, peljejo jih ob nedeljah in praznikih na sprehod po zelenih tratah in žitnem polji. Odraščeni ne smemo nikoli pozabiti, da smo bili svoje dni mladi, ter privoščimo otrokom, da se življenja vesele, ker so mladi. Zelena setev,

*) cf. l. l. 16 in 19. p. l.

bogato žitno polje, ki obeta obilo žetev, pisana livada s cveticami in metuljčki, bister potok, ki se vije med zelenjem, temni gozd, spomlad, poletje, jesen in zima, da, vse stvarjene reči nam služijo v to, da uživamo veselje, katero pa tudi otrokom privoščimo. Veselo serce, mladostna gorečnost je potrebna in je tudi cerkvi božji koristnejša od otožnosti. Ako nočemo izrediti potuhujencev, ne sodimo mladost tako, kakor nam veleva resna starost, dokler namreč njih djanje ni preširnost in nespodobnost.

Povzemimo še enkrat, kar smo povedali. V družini naj začenjajo otroci spoštovati oblast in veljavo. Stariši so otrokom z besedo in djanjem prvi vzgled v bogoljubnosti, npravnosti, resničnosti in spoštovanji do drugih. Že v prvih letih skerbe, da se pri otroku postavi terdna podlaga za dušo in telo, na katero se potem dalje stavi; umni stariši ne čakajo še le šole, kajti nevkretnih cepcev tudi šola ne zboljša lahko in stanovitno. Zločini se ne rode, a izrejajo se. Zgrada gotične cerkve napreduje od znotraj na zunaj; tudi naša mladina naj se od znotraj toraj iz družine izreja v vsem strahu k npravnosti. Tukaj naj se poklada temeljni kamen, na kateri zidate cerkev in šola.

Kerščanski stariši naj bi to dobro premislili. Dobra odgoja res stane veliko truda ter prizadeva in nareja dosti skerbi, a donaša tudi nevenljivi sad, ne le za telo, temuč tudi za dušo, ne le za časnost, marveč tudi za večnost; od nje veljajo tudi besede sv. pisma, da je za vse koristna in ima obljubo sedanjega in večnega življenja, in kar se v bridkosti seje, žanje se v veselji.

Iz šole za šolo.

Uganka razlagana.

Poznám velikana,	Obleko 'ma belo
Ki večega ni,	In černkast plašč,
Ko hiša visoka	Vse célo nar'jeno
Ta stvar se valí.	Za njega nalašč.
Po suhem ne hódí,	Jemljejo obleko
In v ogenj ne gré,	Mu radi ljudjé,
Pa vendar pri sebi	Izdérajó tudi
'ma brizglici dve.	Mu dolge zobé.
V odperti mu gobec	Če vediti hočeš,
Lahk' plovec veslá,	Kje biva ta zmaj,
Čez tri sto podpornic	Iskat pa le pojdi
Pri žrelu imá.	V tečajni ga kraj!

Ta „velikan“ je kit, največa povodna žival med sesavci, in je na tej stopnji kakor je slon med sesavci na kopnem. „Kot hiša visoka ta stvar se valí“, pravi uganka, in to je skoro popolnoma

resnično, kajti kit je do 20 metrov dolg, in ako bi se v kvišku sklonil, bi bil kot hiša visok. Tudi je res, da se valí, ker nima nog, da bi hodil. „Po suhem ne hodi“, ker je riba in živi v morji, in tedaj tudi nikoli ne gre v ogenj. Uganka pravi: „Pa vendar pri sebi 'ma brizglici dve“. Res je tako: kit ima verh glave v sredi nosnici ali brizgli, skozi kateri brizga gorki vodeni zrak iz pluč, da se daleč vidi in sliši. Da „v odperti mu gobec lahk' plovec veslá“, je verjetno, kajti kitovo žrelo je neznano veliko, čez 7 metrov dolgo in čez 4 metre široko, tako, da ima čolnič z brodnikom ali plovcem v njem dovolj prostora. Čudno pa je to, da ima ta riba pri toliko velikanskem žrelu vendar goltanec tako ozek, da more samo majhne morske živalice, recimo: rake, polže, polipe i. t. d. požirati. „Podpornice pri žrelu“ so rožene ploče ali „usi“, ki mu pri žrelu stojé kakor slopovi ali stebri in katerih ima na vsaki strani žrela 361 do 350. „Obleko ima belo“, to je debelo mast, katere ima odraščén kit do 800 centov, in mu ves život obdaja, po herptu ima černo kožo, tedaj „černkast plašč“, in ker je ves kitov život lepo okrogel in v kožo kakor žamet zavit, pravi uganka, da mu je obleka „iz céla narjéna za njega nalašč“. „Jemljejo obleko mu radi ljudje“, zato ker jim daje mnogo dobička. Kit srednje velikosti tehta blizu 2000 centov, tedaj odvaga 200 volov ali 30 slonov, in ribja kost sama vaga čez 30 centov. Veliko ladj gre vsako leto kitov lovit. Ko lovci kita zapazijo, bližajo se mu v posebnih čolnih, in ko se mu dovolj približajo, napadejo ga z ostvami. Akoprem ranjen kit tekoj izgine pod vodo, mora vendar zopet priti na poveršje, da si oddahne, kar se zgodi za 5—10 minut časih pa tudi še le za čertert ali celó pol ure. Zopet ga zbadajo z novimi ostvami in s sulicami tako dolgo, da se izkervavi in pogine. Kit tehta do 70 ton (tona je 20 angleških centov po 112 funtov), ima okolo 30 ton masti s 324 tonami trana ali ribje masti in ker ena tona trana stojí 3 do 4 livre sterling (okolo 30 do 40 gl. av. velj.), se lahko izšteví, koliko je vredna kitova mast; in ako pravijo, da ta žival dá še 3360 angl. funtov ribjih kosti, katere plačujejo tone po 160 do 180 funtov sterlingov, se ne bomo čudili, da mu ljudje tudi „izdérajo dolge zobe“.

„Če vediti hočeš kje živi ta zmaj, iskat pa le pojdi v tečajni ga kraj.“ Tù uganka kaže, kje je kitova domovina. „Zmaja“ ga imenuje zato, ker je nenavadno velik in strašán. „Zmaj“ je izmišljena kači podobna, krilata in silna pošast. „Tečajni kraj“ je v severu in jugu. Kit živi največ v severnem ledenem morji; neki drug temu podoben kit živi pa tudi v južnem ledenem morji, dokler morje še ni preveč ledeno. Pravijo, dá je najraje pri severnem primorji v Evropi, Aziji in Ameriki; včasí pa se tudi nahaja v kamčatskem morji. Pogosto živi v grenlandskem vodovji, najmanj pa v azijskem primorji.

Jan Nep. Nečásek.

Ko trombe glas, ko zvon doni,
Od verlega moža spomin.
K o s e s k i.

A.

»Nečásek jest muž v úřadě svém beze všeho hluku na nejvýše blahodárně působící a vlídnosti svou umí si získati srdce všech, kdož s ním činiti mají.«

Slovník Nauč. D. V. str. 684.

Nečásek je mož v vradu svojem brez vsega golča ali šuma kar največ blagodarno delajoč in z vljudnostjo svojo zná si pridobiti serce vseh, kteri koli z njim opraviti imajo. — Tako kratko pa krepko je l. 1865, kedar je še živel Nečásek, značaj njegov zaznamnjan bil v vélikem českem Slovníku Naučnem, in da je to tudi istina, poterjujejo mi Slovenci vsi, kteri so poznali tega nekdanjega ravnatelja gimnazije Ljubljanske.

Bilo je pred Kresom l. 1857, kar dobim na deželo, kjer sem v tihi dolini Horjuljski srečen pomagal v duhovskem pastirstvu, od tedanjega veroznanskega učitelja A. Globočnika pismo, da me gimnazijski ravnatelj, gospod Janez Nečásek, kteri me pozná le po tem, kar je slišal o meni, dobiti želi na gimnazijo za učitelja veronauka ter slovenščine. Poklic ta dospel mi je nenadoma; a pozneje izvé, da me je sebi za naslednika nasvetoval mu Metelko sam, in njega je jako čislal Nečásek. Ko sem pozvan prišel k temu v vradnico, priljubil se mi je ravnatelj koj, in jaz menda njemu, kajti brez mene pri ministerstvu in škofijstvu vredi vse dotlej, da z novim šolskim letom 1857/8 vstopim v gimnazijo za učitelja ter služim pod njim in z njim tako, da bil mi je Nečásek voditelj prav očetovski in celo priserčen prijatelj. Težko mi je bilo slovó, kedar je l. 1862 iz Ljubljane preselil se v Prago za ravnatelja na gimnazijo Staromeško. Rad sem leto potem o tisučnici slovanski z Velehrada na Česko hitel tudi k njemu, in ko l. 1866 prerano umre Nečásek: ne gine, marveč — kdo vé zakaj — čim dalje tim bolje vedno mi ko trombe glas, ko zvon doní od verlega moža spomin.

„To je bil mož“ — glasilo se je sploh pri odhodu njegovem iz Ljubljane; toliko spoštovanje si je pridobil bil na Kranjskem. „To je bil mož“ — pisalo in tiskalo se je tudi o smerti njegovi. — „Mož ni, mož nam manjka, značajev pogrešamo“ — čuje se v sedanji razburkani dobi tolikrat. — Namenil sem si letos popisati nekoliko, kar sem sam že učitelj vidil ali slišal, skusil ali opazil o tem verlem možu; morda bo kakemu učitelju tovaršu v spodbudo, da z menoj vred poreče i sam sebi: Esto vir — Bodi mož!

Pravi mož se ne spozná le po obličji, ampak tudi po govorjenji in dejanji, po pismih in prijateljih. Po vsem tem hočem nekoliko opisati Ne-

čáska, kajti drage so jagode zlate, pa še draži so modrih izreki, in — morda naposled z menoj vred poslušá kdo vabilo: „Glej in stori po podobí, která ti je pokazána bila, če tudi le v Učiteljskem Tovarišu!“

„Hvalimo sloveče može in naše očake v njih rodovinah . . . Bili so možje mogočni in prevideni z modrostjo . . . Dajali so ljudstvom svoje modrosti presvete nauke . . . Prizadevali so si za lepe reči, in mirno so živeli v svojih hišah . . . Njih trupla počivajo v miru, a njihovo ime živi od roda do roda“. — Kako lepo se te svetopisemske besede obračati dajo na ranjkega dokaj slovečega učitelja, modrega šolskega ravnatelja, ljubljenega moža, predobrega očeta!

Da pa ne poreče kdo, češ, zaljubljen vanj preslavlja ga iz sebičnosti ali draživosti, povém koj tukaj očito, da se v opisovanji tem ravnal bodem po nauku svetnikovem: „Ne hvali človeka o njegovem življenji, temuč hvali in povzdiguje ga po smerti, kedar hvalijočega ne vodi prilizovanje, in hvaljenega ne moti prevzetovanje“. — Razun tega hočem Nečáska, da si popolnoma prosto, kazati vžlast po svedočbah, kerí so bili o slovesu, toraj gotovo brez sebičnosti in draživosti, javno poklonili mu učenci pa učitelji gimnazije Ljubljanske.

Poprej pa naj povém še ob kratkem, kar je čitati o njem v že omenjeni znameniti knjigi slovanski. Rodil se je Nečássek Jan Nepomucký 5. septembra 1813 na Visokem (Hochstadt) pod Kerконоši. Hodil je v šolo najpred domá, potem v Litomericah; gimnazijo je zveršil v Jičínu, kjer mu je tudi učitelj bil sloveči pisatelj česki K. Maháček (r. 1799, u. 1846), modroslovje pa v Pragi. Na vseučilišču se je pridno pečal vžlasti z vedami jezikoslovnimi, matematičnimi, modroznanskimi. L. 1838 postane pridružnik ali adjunkt na gimnaziji Staromeški, kjer mu je predrag predstojnik bil slavni J. Jungman (r. 1773, u. 1847), pomaga nekoliko tudi na gimnaziji Malostranski; l. 1842 pa pride za pravega profesorja v Heb (Eger), kjer nekaj let posebej podučuje jezik česki ter dopisuje v časopis Přítel mladeže, ki je izhajal v Kraljevem Gradcu, pa v Novine Pražske. Za ministra L. Thuna postane Nečássek začasni reditelj ali ravnatelj osmorazredne gimnazije Hebske, l. 1852 pa pravi gimnazijski ravnatelj v Ljubljani, kjer se je priučil jezika slovenskega, popisal povestnico gimnazije Ljubljanske od l. 1418 do l. 1792 ter priobčil jo v letnih sporočilih gimnazijskih, vstanovil blagodarno društvo v podporo ubožnim učencem. Deloval je ondi skoro deset let, in 10. decembra 1861 imenovan bil reditelj gimnazije Staromeške v Prago. O slovesu je društvo zgodovinsko izročilo mu listino uda dopisovatelja, učenci so poklonili mu venec slovenskih pesmi, zbor profesorjev ljubljanskih pa je ravnatelju Nečásku v dokaz svojega spoštovanja podal lepo slikano in umetno spisano spomenico (cf. Slovn. Nauč.). —

Spomini na Dunaj in okolico.

Posnel po svojem dnevniku Josip Levičnik, ljudski učitelj.

(Nadaljevanje iz lanskega tečaja.)

Moje načelo:

Kar lepega vidiš, hvalevrednega slišiš, koristnega skusiš, zapiši! — Po tej poti otmeš marsikaj pozabljivosti, in postavljaš hkrati sam sebi stalni spominek po prislovi latinški: „Litera scripta manet“, ali po našem: „Zapisana čerka ostane“.

Zdaj naj povem še kaj o sloveči „Ambraser Sammlung“, katero sem tudi danes (21. dan septembra) obiskal. Nahaja se ona, kakor sem že ob neki drugi priliki omenil, v doljnem Belvederu. Utemeljitelj njen bil je nadvojvoda Ferdinand s priimkom Tirolski (rojen l. 1529). Kot sin cesarja Ferdinanda I. podedoval je bil po svojem očetu Tirolsko in vse nemške preddežele (österreichische Vorlande), stoloval je v Inomostu (Innsbruck), ter, zavzet za vse velikansko in lepo, vpravljeno svoj bližnji grad Ambras v nabiralnico in shrambo najodličnejših in zanimivejših reči, odtod tudi nemško ime. Sam hraber vojskovodja, nabral je čez 130 železnih oklepov in opersnikov, katere so nosili o vojskah naj slavnější knezi in vojaški poveljniki njegovih dni in prejšnjih stoletij. Poleg tega pa je nabiral enako nikol utrujeni čebelici tudi obrazne slike naj slavnějšíh oseb vseh časov; dalje redke posebnosti iz vseh treh versta prirode; umotvore, odlikajoče se po žlahtni snovi (Stoff), umnem in umetnem delu, po čudoviti najdobi, po novostni mikavnosti itd. Pridružil je temu tudi zelo obširno bukvarnico; mnogo redkih rokopisov; zbirko bakrorezov; starinskega denarja in še mnogo enacih raznovrstnih znamenitosti. Vsa skupina imenovala se je spričetka: „Rüst-, Kunst- und Wunderkammer zu Ambras“. Ob svoji smerti zapustil je Ferdinand grad in zbirko svojemu sinu Karolu, mejnemu grofu Burgau-skemu, ta pa je prodal oboje l. 1606. cesarju Rudolfu II. in njegovim prevzvišenim sorodnikom. In tako ostalo je do l. 1806., ko je vsled Požunskega miru pripadlo Tirolsko Bavariji. Kot družinski zaklad (Familienschatz) slavne avstrijske vladarske hiše prenesla je ona taisti čas te zbirke iz Ambrasa na Dunaj, kjer so se po sklenjenem miru v letih 1814—1816 razstavile v sedajnih prostorijah, ob enem pa se tudi pomnožile s c. k. zbirko egiptovskih starin in tudi z onimi starinskimi predmeti, ki pripadajo k c. k. „Münz- und Antikenkabinetu“. To je ob kratkem zgodovina sloveče „Ambraser Sammlung“; za ogledovanje v duhu pa povabim zdaj častite gg. bralce s soboj po obširnih prostorijah. Zgovorim si vendar naprej, da pri vsakem predmetu sprti se ne bomo mogli pomuditi, ker sicer bi se mogel zopet podvreči nalogi, posloveniti knjižico, ki se prodaja obiskovalcem pod naslovom: „Die kaiserlich-königliche Ambraser Sammlung in Wien“, ter na 44 straneh (v osmerki) omenja po večjem in tudi le s kratkimi besedami razpostavljenih reči.

Prišedši iz vstopne dvorane skozi duri k desni nahajamo se v I. orožni shrambi (I. Rüstkammer), v kateri pred vsem drugim zavzemata našo pozornost životna kipa cesarja Maksimilijana I. in nadvojvode Ferdinanda (vtemeljitelja teh zbirk), obadva na konjih sedeča, ter opravljena v praznično, svitlo železno opravo. Človek si misli videti živa viteza pred soboj. Nasproti njima ob steni med okni pa stoji v železo

oblečeni kip velikana Hanns Bona-ta, zvanega „der grosse Bauer von Trient“, ki je bil osebni stražnik (Leibtrabant) nadvojvode Ferdinanda. Meril je na visokost 7' in 6"; ravno tako visok je tudi kip. Poleg teh znamenitosti vidimo po stenah poobešenih 39 (št. 1—39) opersnikov (Harnische) avstrijskih knezov in ptujih vladarjev; na prostorih med okni (Fensterwand) pa posamezno orožje (št. I—XIV) slovečih vladarjev in mož. — II. orožna shramba shranjuje po stenah poobešene opersnike večjidel nemških knezov, grofov in vitezov (št. 40—89), in tudi nekoliko orientalskega bojnega orodja; med okni po steni pa nekoliko bojnih zastav (št. XV—XXII). Odtod pridemo v manjši kabinet, ki pa shranjuje po mnogo zanimivega orožja nemškega, madjarskega in orientalskega, namreč: meče, loke, pušice, strelotoke (Köcher), samójstre; tudi pušek in enake robe je dokaj ondu videti. — III. orožna shramba kaže nam zopet opersnike doljnетиrojskih, talijanskih in španijolskih knezov, grofov in vojskovodjev (št. 90—134, ter XXIII—XXVII); dalje mnogo škitov, sulic, zastav itd. — Odtod dospemo v IV. dvorano, ki je po stenah vsa poobešena s portrait-slikami raznih vladarjev, nadvojvodov, knezov, grofov itd. Pričenši s cesarjem Rudolfom Habsburškim, videl sem ondu obraze 141 odličnih oseb obojega spola. Marsikako obličje ogledoval sem s posebno rado- in vedoželjnostjo. Poleg tega je ob steni na lične postamente postavljenih devetero dopersnih kipov (Büsten) iz marmeljna in bronca, ki kažejo obraze 7 vladarjev in dveh soprug. — V. dvorana obsega one reči, ki so bile že za čase nadvojvoda Ferdinanda zedinjena na Ambražkem gradu pod imenom: „Kunst- und Wunderkammern“, in sicer: naturalije, umotvore, posodja raznoverstve snovi in oblike, orodja starega, srednjega in novejšega časa, mehanične, matematične in muzikalne instrumente, nekoliko orientalskih in inozemskih znamenitost itd. Vse to je pospravljeno v XVIII večjih in manjših omarah s steklenimi durmi, skozi katere se predmeti lahko vidijo.

Neizrečeno umetnih in dragocenih reči je po teh omarah nakupičenih, in ne terdi se zastoj, da tem znamenitostim ni je enakosti. Škoda, da mi o tem bolj natanjčno pisati ne dopušča čas. — Soba št. VI., zaradi svoje stenske krasote zvana „das Gold-Kabinet“ shranjuje v 4 velikih in eni manjši omari mnogo pitnih kup in posodja iz srebra in družih žlahtnih snovi; dragoceno monštranco, posodja iz kristala, blagoslovljene méče (darila papežev), ter mnogo družega orožja in jezdnega orodja. Po stenah te sobe je videti tudi nekoliko slik. Naprej pridemo zopet v mali kabinet (št. VII). Tu vidimo med drugim starinsk lesen altar iz XV. stoletja, ki je razdeljen v tri oddelke, ter nam kaže staro-nemško kiparsko umetnijo. Ta altar se je nahajal nekda v mestu Pfalzel-u poleg Trier-a. Po stenah pak je poobešenih 48 slik razne struke; svete in svetne podobe stavijo nam one pred oči. — VIII. in IX. sobi nakrašeni ste do malega le s slikami (44 komadičev) mnogoverstnih predmetov, ki se odlikujejo bolj po starosti in izvirnosti, kakor po umetnji. —

Vernivši se skozi sobe, ki smo jih ravnokar prehodili in ogledali, nazaj v vstopno dvorano, pregledovali smo poslednjič še v nji in od nje k levi v treh manjših sobah razpostavljene kamnitne monumente, egiptovske starine itd. Koliko kipov (celih in dopersnih), reliefev, spominskih napisov, posodja, mozaikov in družega enacega v veliki obliki, v priprosti in umetni izpeljavi itd. je ondu nakupičenega, ni popisati, še

celo gledati se človek poslednjič naveliča, in postaja le pri bolj znamenitih predmetih. In to so bile za me mnoge mumije, ki so mi kazale šego pokopovanja merličev pri starodavnih Egipčanih. Deloma zavite (zelo enako tako, kakor pri nas povijajo male otroke), deloma pa popolnoma odvite so mi zlasti poslednje pri ogledovanju rodile resnobna čutja. Osebe, katerih mrtva trupla se tu nahajajo, mogle so biti v življenji odličnega stanu; to vsaj dajo soditi kamnite rakve, ki poleg njih stoje, in v katerih so bile po smerti položene. O času pokopa se pač ne bi bil nihče podstopil, dotakniti se njihovih umerljivih ostankov; čez stoletja in stoletja pak pripeljani so iz daljnega Egipta sem v Evropo, da tu pridigujejo ogledovalcem: „memento mori!“ Tako in enako se pač vse spreminja pod solncem, sem si mislil, zapustivši palačo doljno-Belvedersko. —

Pravila *)

slovenskega učiteljskega društva.

Društvena namena.

§. 1. Namera društvu je: duševno podpirati slovensko ljudsko šolstvo.

§. 2. Sedež društva je v Ljubljani.

§. 3. Da društvo doseže svojo namero, misli:

- a) sklicevati shode, pri katerih bode se sklevalo o rečeh, ki zadevajo odgojo, poduk, in sploh dolžnosti in pravice ljudskih učiteljev; na dalje misli tudi v tem smislu pošiljati peticije in resolucije postavnim zastopom;
- b) društvo bode imelo knjižnico, šolske in druge podučne časopise;
- c) društvene zadeve in koristi priobčujejo se po slovenskih šolskih in drugih listih;
- d) za svoje troške bode društvo pobiralo pri društvenikih letne doneske.

Društveniki.

§. 4. Društvu more pristopiti vsak neoporečen državljan.

§. 5. Društveniki se delé v prave, podporne in častne.

Pravi udje so ljudski učitelji in učiteljice; podporni udje so neučitelji, ki društvo kakorkoli podpirajo; častni udje so tisti, ki jih društvo zarad posebnih zaslug za šolstvo v to imenuje.

Dolžnosti in pravice društvenikov.

§. 6. Vsak društvenik plačuje na leto en goldinar.

§. 7. Kdor v 3 mesecih potem, ko je bil opominjan, ne plača društvenine, zbríše se iz društva.

§. 8. Vsak društvenik ima pravico, da se vdeležuje društvenih shodov, in da govori in nasvetuje; pravi udje imajo pa tudi pravico glasovati, voliti in voljeni biti.

*) Poterjena po sl. vladi 11. oktobra 1874.

§. 9. Vsak društvenik ima pravico do društvenih časopisov in do društvene knjižnice.

Občni zbor.

§. 10. Občni zbor ima pravico:

- a) da voli vsako leto v odbor devet udov, iz med katerih jih mora vsaj pet v Ljubljani in v okolici stanovati;
- b) da izbira izmed udov tri pregledovalce letnih računov;
- c) da imenuje častne ude;
- d) da prenareja društvena pravila, in
- e) da sklepa o razpustu društva.

(Konec prih.)

Dopisi in novice.

Iz Ljubljane. *Družba sv. Mohorja v Celovcu.* V odborovi seji 14. nov. p. 1. so odborniki obžalovali britko zgubo in smert g. Karola Dürnwirta, umrl je 11. novembra 1874 v 46. letu svoje starosti. Ranjki se je veliko trudil in delal za družbo sv. Mohorja. — Kako blago serce je imel, spozna se lahko iz tega, da on z rodom Nemeč, se je trudil za zanemarjene Slovence. Od l. 1859. je bil spiritual v Celovski duhovnišnici. Njegova smert je globoko rano usekala Slovcem. — Na njegovo mesto so volili enoglasno kot odbornika prečastitega gsp. stolnega korarja in dekana Andreja Alijančica. — Tajnik poročā v rokopisih, ki tekmečujejo za razpisana darila: Za darila perve verste (povesti) tekmečujejo rokopisi: 1. »Kazen goljufije«. 2. »Molek«. 3. »Županova volitev«. 4. »Bogdan Hmelnički«. 5. »Mati Božja Malborska«. 6. »Naj veči revež«. 7. »Žlatovlaška« in 8. »Dve zbirki pesem«.

Za darila druge verste (podučni sestavki) se potegujejo razprave: 1. »Kratek pregled avstrijske zgodovine«. 2. »Toplina«. 3. »Morje«. 4. »Čertice o Ameriki«. 5. »Vodnik, prvi buditelj Slovencev«. 6. »Hranilnice in posojilnice na kmetih«. 7. »Luč kerščanstva pri panonskih Slovencih. — Razzodba bode naznanjena koncem m. januarja; a darila izplačana na Vodnikov dan. — Vdeležniki glavne mariborske duhovniške skupščine pod predsedstvom premilostljivega knezoškofa Lavantinskega, izrekli so dne 6. oktobra enoglasno družbinemu odboru posebno svoje priznanje in svojo zahvalo za dosedanje njegovo delavnost. »Besednik«, kateremu jemljemo te notice, pa pravi, da je družbin odbor storil le to, kar je po svoji odgovornosti pred Bogom in pred narodom storiti dolžan; vsa zahvala in vse priznanje gre temveč dekanijskem in farnim predstojnikom in verlim poverjenikom slavne Lavantinske škofije. Recimo konečno: »Ne nam, Gospod, marveč Tvojemu imenu gre čast in slava« in ko vse storite, pa recite: »Nevredni hlapci smo«.

Vertec, časopis s podobami za slovensko mladost, vreduje Iv. Tomšič, učitelj na c. k. vadbici v Ljubljani. — Dobremu vinu ni treba kazala, niti dobro vredovanemu listu priporočila, ako pa vendar danes nekaj spregovorimo o »Vertcu«, mislimo, da s tem le spolnujemo časnikarsko dolžnost. List nastopi z novim letom že peti tečaj, naši mladini se je tako prikupil, da otroci komaj čakajo prvega vsacega mesca, ko list izide. Pa kaj bi ne! Prinaša otročjim letom prav primerne povesti, ima lepe podobe, vmes tudi popise domačih krajev,

slog je pravilen, beseda lepa slovenska, enaka pšenici pri zernu zbrani. List je tedaj vreden, da ga podpirajo slovenski rodoljubje! Tu imate školniki naj boljšo knjigo za šolsko bukvarnico, da jo dajete otrokom v poduk in razvedrilo. Čudo golemo, ako niso naročene na »Vertec« vse ljudske šole po Slovenskem. Sezite tedaj po listu, rodoljubje in prijatelji mladine, saj velja za vse leto samo 2 gl. 60 kr., a za pol leta 1 gl. 30 kr.

— *Iz državnega zbora.* V 82. seji je tirolski poslanec dr. Wildauer predlagal, da naj se postava od 25. maja 1868 zastran šolskega nadzorstva tako predela, da bi vse šolske zadeve, posebno pa nadzorstva spadale pod oblast državnega zbora in ministerstva, ne pa pod oblast dež. šl. sveta. (Na Tirolskem šolske postave niso še popolnoma izpeljane, ker večina deželnega zbora in deželni odbor noče šol vravnati po novih postavah.) Proti temu predlogu je govoril dr. Graf s Tirolskega povdarjaje, da se taka postava inace ne more skleniti, če se prelomi vstava; da bi to bilo zoper pravdoljubje; stanje v šolah bi pa še bolj zmedlo, kakor se je sedaj. Šolsko vprašanje spada v področje deželnega zbora. Zbornica ni poslušala tega ugovora, ampak je predlog izročila v pretres, ker je tudi minister pl. Stremayr v tem smislu govoril.

V 83. seji 2. dec. se je začel razgovor o državnem proračunu. Poročevalec odboru je bil dr. Brestel. Pri tej priliki govorili so proti nasvetom odborovim g. g. Herman, dr. Pražak, Greuter, posebno pa dr. Vošnjak iz narodnega stališča zoper ponemčevanje po šolah. Njegov glas se je odmeval ne le po naših listih, temuč tudi po neprijateljskih. Gotovo znamenje, da je g. poslanec slovenskega ljudstva pravo zadel. Govoril je tudi dr. Vitezič iz Istrije zoper povlaščenje v Istriji in dr. Meznik, Marovan, v 84. seji proti vsiljenemu jerobstvu, — ponemčevanju po šolah in uradih. Slovenci, Čehi, Istrijani in Dalmatinci so se čutili Slovane in tudi minister Stremayr je skušal po svoje dokazovati, da se Slovanom v Avstriji krivica ne godi, proti dr. Viteziču je rekel minister, da nima vpliva na določbo učnega jezika v ljudskih šolah, in da mu izmed ljudstva ne prihajajo pritožbe zoper ponemčevanje in povlaščenje v šolah, marveč zoper to, da se premalo nemški uči. — Proti krepkim ugovorom od strani Poljakov se je sprejela resolucija finančnega odbora, da se namreč tudi gališki dež. šl. svet po postavi od 25. maja vravna, to je: da zgubi pravice samostalnosti, katere je dosihmal imel. S Poljaci so glasovali tudi federalisti desnega središča. Slovani so zopet imeli priliko spoznati, kako se spoštuje §. XIX. d. p.

— *V seji c. k. dež. š. sv. v Lj̄b.* 12. nov. p. l. se med drugim tudi sklene: da se postava za odpravo šolnine sklenjene v deželnem zboru spelje in da se preuredita §. §. 45. in 46. dež. šl. post. dne 29. aprila, se hoče dež. šl. svet s svojimi nasveti oberniti do kranjskega dež. odbora, in odločiti dva uda, da se v porazumljeni ž njim (odborom) naredi osnova postave. — Pritožba soseske v Aržiših zoper všolanje sel Loke in Podkrajja v ljudsko šolo v Toplicah pri Zagorji se zaverže. — Na enorazredni ljudski šoli v Rudniku dobi učitelj za 1875. l. 400 gl.; zanaprej pa po 450 gl. — C. k. okrajni šolski svet v Kamniku predlaga povišanje plače za deklisko učiteljico v Kamniku in za učitelja v Zalogu in v Tunjicah. Okrajna šolska sveta sta zoper povišanje, tedaj se ta predlog ne odobri. — Zastran dekl. učiteljice v Kamniku se tudi povdarja, da se plača taisti more povišati le tačas, kedar se bode povišala tudi učitelju. Sicer pa okr. šl. svet v Kamniku prihodnje leto lahko popraša pomnožena krajna sveta v Tunjicah in Zalogu in zopet to reč predloži. — Prošnja upokojenega nor-

malnega učitelja za petletno doklado in povišanje pokojnine, katero je minist. za uk in bogočastje v obravnanje poslalo, odda se kranjskemu deželnemu odboru.

— *Iz seje c. k. dež. šolskega sveta* 26. novembra 1874. Administratorju na Šenturški gori gsp. Šimonu Robiču, ki je daroval 104 brezcvetnic (Kriptogamen) kaki učilnici, izreka se hvala dež. šolsk. sveta. — Razdelitev šolskih nauk v ur, ki jo predlaga ravnateljstvo realne gimnazije v Kranji, postavljenje učitelja za petje, kakor tudi izvolitev bukev za zemljepisje v 1. razredu jemlje se v vednost; izvanredno pa se tudi dovoljuje, da nekateri zunaj gimnazije smejo se učiti talijanščine. — Po predlogu učiteljstva c. k. realne gimnazije se 2 učencema dovoljuje ponavljati 1. razred. Neki privaten učenec 3. razreda se oprostuje na prošnjo učenja gerščine. — Prof. A. Heinrichova knjiga o stenografičnem poduku predlaga se ministerstvu. — C. k. realna in višja gimnazija v Rudolfovem poroča, ka se je začelo l. 1874/75 podučevati v kaligrafiji, petji, telovaji, talijanščini, francoščini, stenografiji, zemljeznanstvu in prosto-risanji, ki so prosti nauki. Jemlje se v vednost, ter se odkazuje ravnateljstvu svota, o kateri se bode pozneje račun dajal, da se napravi telovadna priprava in priredi prostor za telovajo. — Ravnateljstvo c. k. višje realke v Ljubljani poroča o zadevah vravnjanja in obiskovanja prostih učnih tečajev l. 1874/75. Jemlje se v vednost in odloči in odkazuje nagrada. — Ravnateljstvo m. in ž. učiteljišča v Ljubljani poroča o številu v učilnico sprejetih, dalej o razdelitvi naukov in o urnem redu za 1. semester l. 1874/75. Jemlje se v vednost.

Okrajni šolski svet v X. predlaga neko prošnjo za spraznjeno učiteljsko službo. Vrača se s pristavkom, da prosilec z ozirom na §. 48. alineja 2 derž. šolske postave 14. maja 1869 nima učiteljske sposobnosti, in tedaj se ne more umestiti za začasnega učitelja, a ni ničesa zoper to, da bi tam učitelja ne namestoval, in za ta slučaj naj se pa našvet stavlja zastran nagrade, ki se mu ima dajati. — C. k. deželni šolski svet zaključí nekaj prenardeb zastran postav o obnaši gojencev na učiteljišču. — Več šolskih vodstev prosi za gospodarske knjige; pergovorjaje se predlaga deželni vladi. — Zastran nagrade pomožnih učiteljev za l. 1874/5 nasvetuje se ministerstvu po sporočilu c. k. žensk. učitelj. ravnateljstva. — Zbirka kebrov in metuljev od nadučitelja v Mengišu Janeza Tume se daje c. k. učit. izobraževališču, daritelju se pōtem c. k. okr. šl. sveta v Kamniku izreka zahvala. — Po sporočilu c. k. učit. izobraževališča se jemlje v najem učna soba za godbo za l. 1874/75 in odkazuje se najemščina. — Pritožba soseske na Kerki zoper odloko c. k. okr. šl. sveta v Litiji zastran pričetega tirjanja šolskega denarja se zavrača. Pritožba krajnega šolskega sveta v Hotiču, kar se tiče 69 gl. 35 kr., ki se imajo kot letni donesek k učiteljski plači v Hotiču srenji nakladati k direktnim davkim, se zavrača. — Kranjski deželni odbor praša za mnenje (Gutachten) o nasvetu poslanca Adolfa Obreze, kar se tiče v §. 36. deželne postave šolskim srenjam prepisanih davščin zastran vstanovljenja, zderževanja in obiskovanja ljudskih šol na Kranjskem. — Zaključí se: poprej naj se zasliši mnenje c. k. okrajnih šolskih svetov in ti naj natanjko skažejo te davščine in k vsakemu postavku (Post) naj pridevajo pravno ime (Rechtstitel). — Kranjski deželni odbor poveda, da je privoljenih 1000 gl. iz normalne šolske zaloge pod naslovom: »nagrada za podučevanje v ženskih ročnih delih na ljudskih šolah za l. 1875«. Tedaj ze zaključí, da se to naznanja naj prej c. k. okrajnim šl. svetom in se jim ukazuje, naj skerbe za to, da se ta nauk vpeljuje ali pospešuje po ljudskih šolah, in naj zastran tega in nagrad stavljaio nasvete prihodnje leto. — Iz kranjskega normalnega šolskega zavoda za l. 1874 in iz deržavne pripomoči za l. 1874 pogl. 3. ime 17., §. 11. derž.

proračuna dobe doneske za š. poslopja šl. srenje v Olševku, Stopičah, na Ubel-skem, v Goričah in v Borovnici. — Sporočilo spraš. komisije za splošne lj. in mešč. šole v Ljubljani in o njeni delavnosti l. 1874 se jemlje v vednost, ter predlaga ministerstvu. — Za izzidanje kleti in dervnice pri šoli v Štalicah na Kočevskem se daje podvzetniku en del 3. plačilnega obroka iz Wirtreichove vstanove. — Za šolo v Rudniku se daje iz verske zaloge še 500 gl. kot zadnji patronov donesek. — Po nasvetu c. k. okr. šl. sveta Ljubljanske okolice izreka se prvomestniku stavbinega odseka, župniku Vaclavu Peharcu, za njegovo umno in previdno oskerbovanje pri zidani šole v Sori priznanje c. k. deželnega šl. sveta.

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Goriškem. Po sklepu c. k. pomnoženega okr. šol. svetovalstva v Tolminu se s tem razpisuje služba učiteljeva v Livku z letno plačo 400 gl., s prostim stanovanjem in s poviševanjem plače po namenu deželne postave od 10. marca 1870 št. 18 in služba učiteljice v Bovcu z letno plačo 400 gl. in tudi s postavnim poviševanjem.

Ob pomanjkanji prosilcev s spričevalom učiteljske zmožnosti po namenu §. 38 deržavne postave od 14. maja 1869 št. 62 se podelite službi tudi podučitelju, oziroma podučiteljici z letno plačo znašajočo 60% pred omenjene plače 400 gold.

Prošnje s potrebnimi dokazi posebno s spričali o pripravnosti za učiteljstvo naj se vložijo naj dalje do 31. januarja 1875, in sicer pri dotičnih krajnih šolskih oblastnijah.

Prošnje onih učiteljev ali učiteljic, ki so že v službi, imajo se predložiti po poti predpostavljene okrajne šolske oblastnije.

C. k. okrajno šolsko svetovalstvo v Tolminu dne 12. decembra 1874.

Na Kranjskem. Na Polici, okr. litijsk., učiteljska služba l. p. 400 gld. Prošnje v 6. tednih pri okraj. šl. svetu v Litiji. V Toplicah pri Rudolfovem učit. služba l. p. 500 gld. Prošnje do konca decembra pri krajnem šl. svetu v Toplicah. V Rudniku pri Ljubljani učit. služba l. p. za l. 1875. je 400 gld., potem pa bode 450 gld. Prošnje v 6. tednih pri krajnem šl. svetu v Rudniku. Tudi v Semiču je nadučit. služba v novič razpisana. Prošnje do 31. januarja l. 1875 pri kraj. šl. svetu v Semiču.

Vabilo na naročbo „Učit. Tovariša“ za l. 1875.

S pričujočo številko vabimo vnovič svoje prijatelje in slovenske rodoljube v naročevanje. Ponavljamo še enkrat, kar smo v zadnji številki l. l. povdarjali, da bomo tudi to leto odločno svojo pot hodili, ne glede na levo niti na desno. Odvisni smo od Boga in od svoje vesti, ako se tema ne zamerimo, nas pa drugo ne stara tolikanj. Kar bode „Tovariš“ prinašal, kaže nekoliko l. številka, katero pošiljamo vsem sedanjim naročnikom, ter jih vljudno prosimo, da naj obnove svoje naročilo, da se ne zgode neprilичnosti pri razpošiljanji. Na čelu je listu napisana cena. Naročevanje domačih listov je rodoljubu naroden davek, kateremu se ne odteguje. Z Bogom!

Vredništvo in založništvo.